

КРИМІНОЛОГІЧНА ТИПОЛОГІЯ ЗЛОЧИНЦІВ

Ю.В. Половинка,

415

Серед кримінологів відбуваються дискусії щодо застосування термінів «класифікація злочинців» та «типологія злочинців», а також підстав, основ їх проведення.

Типологізація – це особливий різновид класифікації, який принципово відрізняється від інших видів останньої проведенням диференціації об'єктів за їх типовими ознаками, тоді як класифікація може здійснюватися за будь-якою спільною ознакою.

Можна виділити три значення, в яких використовується типологія: 1) як концептуальна основа типологічного підходу до особи злочинця (частина загального вчення про особу злочинця); 2) як типізація злочинців (практичне виділення їх до конкретного числа типів); 3) конкретні типи злочинців як результат процесу типізації [6, с.118].

Класифікація практично може проводитися за будь-якою ознакою злочину, механізму або особи його вчинення. Злочинці можуть класифікуватися за будь-якою демографічною ознакою, ознакою їх формування, соціального розвитку, статусу, ролі, та за безпосередніми ознаками спрямованості. Класифікацію особи злочинця можна проводити за будь-якою кримінально-правовою ознакою, у тому числі за об'єктом та способом посягання, мотивом вчинення тощо. За кожною з названих ознак, що є підставою класифікації, осіб, які вчинили злочини, можна розподілити на відповідні групи (класи)[3, с.266].

Висловлювалася думка, що «класифікація злочинців» та «типологія злочинців» поняття рівнозначні, типологія є лише більш глибокою характеристикою, можна створювати скільки завгодно типологічних груп, кожна з яких буде мати свою кримінологічно значущу ознаку [2, с.75-76].

Методологічно обґрунтований підхід у кримінології радянського періоду до типології почався з публікації у 1974р. монографії К. Є. Ігошева «Типологія особи злочинця та мотивація злочинної поведінки».

Радянськими кримінологами в основу кримінологічної типології особи закладалися три групи ознак, що відображають: 1) ступінь криміногенного викривлення особистісних характеристик; 2) характер такого викривлення; 3) соціальну генезу становлення особи на злочинному шляху [5, с.294].

Підставами побудови типології особи злочинців є:

1) характер антисуспільної спрямованості особи злочинців.

Виділяють наступні типи злочинців:

- насильницький тип особи злочинця;
- корисливий тип злочинця;
- злісний соціально дезорганізований тип злочинця;
- необережні злочинці.

2) ступінь глибини цієї антисуспільної спрямованості. Виділяють:

- випадкові злочинці;
- ситуаційні злочинці;
- нестійкі злочинці;
- злісні злочинці;
- особливо злісні злочинці [4, с.40-41].

Проводяться дослідження окремих категорій злочинців саме як типів, що мають специфічні ознаки, характеристики й властивості, що відрізняють один від одного типи злочинців. Ці дослідження сприяють більш диференційованому підходу до розкриття особливостей, природи й закономірностей того чи іншого різновиду антисуспільної поведінки,

причин окремих видів злочинності та окремих видів злочинів, і тому, відповідно, розробці більш ефективних профілактичних заходів [1, с.61].

Ціль типології полягає у розробці таких рекомендацій, якими могла б користуватися оперативно-розшукова, судово-слідча, виправно-трудова та кримінологічна практика, при цьому застосовуючи ефективну диференційовану систему заходів до диференційованої сукупності злочинців [6, с.122].

Список використаної літератури:

- 1) Антонян Ю. М. Об «асоциальном» типе преступника / Теоретические проблемы учения о личности преступника. – М., 1979. - С. 60-65.
- 2) Бандурка А. М., Давыденко Л. М. Преступность в Украине: причины и противодействие: Монография, - Харьков: Гос. спец. изд-во «Основа», 2003. – 368с.
- 3) Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424с.
- 4) Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Х.: Прапор, 2009. – 288с.
- 5) Курс советской криминологии. Предмет. Методология. Преступность и ее причины. Преступник. – М., 1985.
- 6) Фурсов В. Т. К вопросу о типологии (классификации) преступников / Теоретические проблемы учения о личности преступника. – М., 1979. -С.118-125.

Науковий керівник: М.Л. Давиденко